

Het zen onderricht over het onmiddellijk ontwaken

Oorspronkelijk titel: Zen Teaching of Instantaneous
Awakening

Engelse vertaling: John Blofeld

© John Blofeld 1962, 1969, 1987

© Buddhist Publishing Group 1995, 2007

Nederlandse vertaling

© 2024 Uitgeverij Ka.Dag

Vertaling: Sjon van der Tol

Omslag en opmaak: Broos&Co

Drukwerk: Brave New Books

ISBN: 9789465012605

1

kadag-pub@kpnmail.nl

www.uitgeverijkadag.nl

Alle rechten voorbehouden.

Niets van deze uitgave mag gereproduceerd worden zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

*Het zen onderricht
van ch'an meester Hui Hai
over het onmiddellijk ontwaken*

*Vertaald uit het Engels door
John Blofeld*

Voorwoord door Charles Luk

INHOUD

Voorwoord	vii
Inleiding	xi
Een verhandeling over de fundamentele poort naar de Waarheid door middel van onmiddellijk ontwaken	1
De aantekeningen van Tsung Ching over de zen meester Hui Hai, die ook wel de Grote Parel wordt genoemd	65
Lijst met moeilijke te vertalen Chinese termen	127
Verklarende woordenlijst met Sanskriet woorden	133
Index	139

*Met alle eerbied opgedragen
aan die ware boeddhistische geleerde, auteur
en vertaler van vele waardevolle ch'an teksten,
Charles Luk.*

Voorwoord

De mensen van vroeger hadden hun onovertroffen manier van onderwijzen, een manier die voor de mensen in dit moderne materialistische tijdperk wat vreemd of ongewoon overkomt. En dat niet alleen voor de mensen in het Westen, maar ook voor die in het Oosten. Want tegenwoordig is de menselijke geest meer geïnteresseerd in materiele dan in spirituele waarden. Hoewel ze de oorzaak zijn ons lijden en onze pijn, streeft hij alleen maar naar de bevrediging van zijn altijd toenemende verlangens en verwerpt zo zijn 'eigen kostbare schat' ofwel zijn eigen paradijs van eeuwigdurende gelukzaligheid. Zolang we onze geest toestaan te discrimineren en vast te houden aan illusies, zal dit oude onderricht voor ons vreemd en ongewoon, zelfs soms onzinnig en dwaas, lijken. Als we er echter in slagen onze geest los te maken van de externe wereld, dat wil zeggen als we al het maken van onderscheid en gehechtheden stoppen, zal de diepzinnigheid van dit onderricht voor ons duidelijk worden, want het is niet alleen doordrongen van theorie, maar ook van die beoefeningen die binnen deze realiteit onmiddellijk resultaat opleveren. Immers een onderricht kan niet worden beschouwd als volledig, als het ook geen praktische methoden geeft om het uiteindelijke doel van het onderricht te bereiken. Toen de Grote Parel Hui Hai zijn zen onderricht (Dharma) over het onmiddellijk ontwaken onderwees, onderwees hij de *leer*, het *doel*, de *essentie* en de *functie*. Aldus bestaat het doel van zijn onderricht niet alleen uit het geven van de juiste interpretatie en het juiste begrip van de theorie, maar ook uit de daadwerkelijke

realisatie van de *essentie* en de *functie*, welke de twee onontbeerlijke onderdelen zijn van de volledige verlichting. Met andere woorden: hij onderwees de ware Dharma die in iedereen inherent aanwezig is en die niet van buiten komt.

De Meester geeft talrijke citaten uit de mahayana soetra's die, samen met zijn onovertroffen interpretaties en commentaren, aantonen dat alle grote meesters voor en na hun verlichting de volledige Tripitaka bestudeerden en weerlegt de onverdedigbare opvatting dat soetra's, met de Overdracht van de Geest die door de achtentwintigste patriarch Bodhidharma in China werd geïntroduceerd, ter zijde kunnen worden gelegd.

De Grote Parel Hui Hai dringt er bij zijn luisteraars op aan hun geest nergens op te richten of te laten verblijven en tegelijkertijd weg te blijven van een illusionair niet-verblijven, zodat de staat van allesdoordringende zuiverheid en helderheid vanuit zichzelf verschijnt. En zelfs aan die zuivere staat moet niet worden vastgehouden, opdat de geest van alle overgebleven betrekkelijkheden wordt bevrijd en daardoor de realisatie van 'het geduldig doorstaan van het ongecreëerde' (*anutpattikadharmakshanti*) wordt bereikt, hetgeen een essentiële voorwaarde is voor het bereiken volledige verlichting. Aldus volgen zijn instructies precies dezelfde patronen in de Dharma, zoals die door de Boeddha zijn aangegeven. In de *Soetra van Volledige Verlichting* zei de boeddha dat zijn discipelen voortdurend afstand moeten nemen van alle illusies, inclusief het illusionaire idee van afstand nemen, om zo alle sporen van subject en object uit te wissen, totdat er niets meer overblijft

dat vermeden moet worden, want dan kan *bodhi* (verlichting) volledig verschijnen.

Om die reden geeft deel één van dit boek de mahayana instructies voor zelf-realisatie van de geest, voor het inzien van de eigen-natuur en de daaruit volgende bereiken van het boeddhaschap. Deel twee bevat de dialogen tussen de Grote Parel en degenen die bij hem langs kwamen voor instructies. Als we serieus zijn onderricht opvolgen en ons zelf ontwikkelen, daarbij uitgaande van de geest als het beginpunt, dan is het heel goed mogelijk dat we er in zullen slagen dezelfde geestgesteldheid te bereiken, die door de Grote Parel in zijn gatha's zijn beschreven.

Charles Luk
(Upasaka Lu K'uan Yü)
Hongkong

Inleiding

Invocatie

*Ik betoon eerbied aan mijn leraren!
Ik toon eerbied aan de drie juwelen – de Boeddha,
Dharma en Sangha!
Ik betoon eerbied aan datgene dat in ons allen
verblijft!*

Over het ontstaan van de Engelse vertaling

Terwijl ik tijdens de winter van 1959-60 in Kalimpong verbleef, een door bloemen omgeven stadje aan de voet van de Himalaya, zat ik verschillende uren per dag aan de voeten van heilige en geleerde monniken die kort daarvoor, op zoek naar een veilige haven waar ze zonder angst en terughoudendheid de Dharma konden onderwijzen, uit hun Tibetaanse kloosters waren gevlucht. Helaas, mijn gebrek aan kennis van de Tibetaanse taal maakte me volledig afhankelijk van de hulp van die vriendelijke en geduldige Tibetaanse geleerde en talenkenner John Driver, die gul was in het vrijmaken van tijd voor mij. Niettemin bleef ik verdrietig, omdat ik, hoewel ik zo dichtbij was, me toch in taal zo afgesneden voelde van deze monniken die zulke kostbare wijsheid kon overbrengen.

Toen op een dag, terwijl ik triest zat te staren naar het majestueuze landschap van Kanchenjunga, kwam de gedachte in mij op dat ik kostbare tijd zat te verspillen met klagen, wat zowel voor mij als anderen een nutteloze bezigheid was. Ik kende dan wel geen Tibetaans of Sanskriet, maar ik wist ten min-

ste wel iets af van Chinese boeddhistische teksten. Mijn *Zen Teaching of Huang Po*, hoewel het geen meesterwerk in vertalen was, verschaftte zelfs toen al sommige mensen een inkijkje in de wonderbaarlijke werking van een verlichte geest. Dus waarom niet opnieuw proberen?

Daarop gingen mijn gedachten terug naar een tempel, afgezonderd gelegen in een lange lage vallei in het westen van China, waar ik gedurende de tweede wereldoorlog, vanuit mijn post op onze ambassade in Chungking, was heengezonden om daar van een ziekte te herstellen. Ik kan me nu zelfs de naam van de tempel niet meer herinneren, maar ik zal niet snel vergeten wat ik daar allemaal beleefd heb. Het is vreemd (en zonder twijfel een symptoom dat we boeken, zoals die van de Grote Parel, nodig hebben) hoe snel de meest plezierige dingen hun aantrekkelijkheid verliezen. Wonende in die vredige tempel, terwijl ik de gehele dag niets anders te doen had dan lezen, theedrinken met vriendelijke monniken en staren naar de prachtige met pijnbomen begroeide bergkam aan weerszijden van de vallei, zat ik me op dat ogenblik te vervelen! Schoonheid en niets doen, waar ik na jaren hard werken en maanden van ziekte hartstochtelijk naar had uitgekeken, hadden al te snel hun charme verloren. De oude monnik-bibliothecaris, die met zijn oude pientere ogen zag mijn behoefte aan afleiding. Hij nam me mee om een ochtend met hem in de bibliotheek – een groot paviljoen, bijna zo groot van de grote hoofd-hal van de tempel – door te brengen. Binnen kwam ik er achter dat er bijna geen boeken stonden, maar er lagen duizenden gegraveerde en kwetsbare houten plankjes, die vroeger werden gebruikt om Chinese teksten te drukken. Vele ervan waren eeuwen oud en vol met verticale rijen met karakters, die zo

prachtig uitgesneden waren, dat ik met het bekijken en bewonderen ervan verschillende gelukkige uren kon doorbrengen. Maar mijn zwakke gezondheid liet het niet toe nog langer te blijven en ik wilde mijn slaapkamer gaan opzoeken die toegankelijk was via een deur aan de hoofd-hal aan de andere kant van het binnenhof. Op het moment dat ik me omdraaide om weg te gaan, duwde de oude monnik glimlachend een blokdruk in mijn handen. Het was een van de oude teksten die ik had onderzocht en die met behulp van de gegraveerde houten plankjes waren gedrukt.

Terug op mijn kamer, waar het zelfs midden op de dag tamelijk donker was, stak ik een rode votiefkaars aan en begon doelloos te bladeren door de pagina's die ik van de oude man gekregen had. Het bleek een herdruk te zijn van een tekst uit de achttiende eeuw (T'ang dynastie) geschreven door de ch'an meester Hui Hai en een selectie uit de dialogen met zijn discipelen. Ik stuitte bijna meteen op een boeiend citaat dat ging over het feit dat wijzen bij de geest zoeken en niet bij de Boeddha, terwijl zij die bij de Boeddha zoeken in plaats van bij de geest dwazen zijn. Hierdoor werd ik nieuwsgierig, want het lijkt toch erg vreemd dat een vrome boeddhistische schrijver op deze manier degenen die iets zoeken bij de 'leraar van goden en mensen', hekelt. Het is iedereen vergeven als ze deze woorden als blasfemie beschouwen. Dat heb ik ook gedaan, totdat ik het gehele boek had gelezen en een eerste glimp van inzicht begon te ervaren. Toen en op dat moment besloot ik een poging te wagen dit intrigerende werk te vertalen.

De eerste resultaat van deze beslissing was een klein boekje met de titel *The way of Sudden Attainment* en bevatte een vertaling van het eerste deel

van onze huidige tekst. De Buddhist Society in Londen was zo vriendelijk het te publiceren. Ik bezit er geen kopie meer van, maar twijfel er niet aan dat het, als gevolg van de onervarenheid als vertaler, boordevol fouten zat. Ik kan alleen maar hopen dat ik de wijsheid van de Grote Parel niet al te veel onrecht heb aangedaan, maar ik ben er tamelijk zeker van dat veel van de helderheid in zijn uiteenzettingen verloren is gegaan. Nu, zo een zestien jaar later, heb ik het hele werk vertaald. Hierbij ging ik voor de hervertaling van het eerste deel terug naar de originele tekst en vertaalde de *Tsung Ching Record* voor de eerste keer.

De manier van vertalen

Bij deze taak werd ik zeer gesteund door drie omstandigheden: een groeiende kennis van het ch'an (zen) boeddhisme die, hoewel nog steeds helemaal niet grondig, beter is dat het was, de aantekeningen bij mijn eerste vertaling, mij nagelaten door mijn oude vriend wijlen I.T. Pun en de waardevolle hulp die ik kreeg van Dhr. Charles Luk, die een groot kenner is van het ch'an boeddhisme. Voor deze laatste gelukkige omstandigheid kan ik geen woorden vinden om mijn dankbaarheid en waardering tegenover hem uit te spreken.

Mijn vertaling is in geringe mate interpretatief. Dat wil zeggen dat ik in sommige gevallen niet geaarzeld heb in de huidige tekst woorden te gebruiken die schijnbaar geïmpliceerd worden in het bondig geschreven Chinese origineel, want een meer strikte letterlijke vertaling zal minder begrijpelijk zijn dan telegramstijl. Daarnaast heb ik, als een bepaalde Chinese karakter gebruikt worden in verschillende

contexten, het niet altijd vertaald met hetzelfde woord of uitdrukking in het Engels. Geleerden zullen dit afkeurenswaardig vinden, maar Chinese proza heeft iets gemeen met de poëzie die in alle talen te vinden is, waardoor het heel diepzinnig is en ontzettend moeilijk om te vertalen. Bijna ieder belangrijk woord bezit zoveel nuances in zijn betekenis, dat de vertaler wordt gedwongen te kiezen welke nuance in de gegeven context het meest toepasselijk is en moet daar steeds weer keuzes in maken. De dubbelzinnigheid van een woord als *hsin* (mind, hart, enz.) is veelzijdig, want in het boeddhisme ben je niet alleen geest, mijn geest, zijn geest en ongecreëerde onsterfelijke *geest* die gekend wordt als één in realiteit, maar ook een geest (bewustzijn) dat denkt en het ding wat gedacht wordt (gedachte over) worden allemaal met hetzelfde woord aangegeven. De precisie waarmee het in het Engels kan worden uitgedrukt is in deze gevallen een beperkende factor die te kort doet aan de volmaaktheid van zelfs de best mogelijke vertaling. Een speciale lijst met woorden die moeilijk adequaat te vertalen zijn is te vinden direct voor de verklarende woordenlijst van Sanskriet termen.

Die lezers die vinden dat de tekst hier en daar veel te vaak herhalingen bevat, moeten bedenken dat de Grote Parel, door ons deze kostbare waarheid aan te bieden, ons iets geeft dat alle giften te boven gaat – namelijk eeuwigdurende wijsheid en de vrede die daaruit opbloeit. Daarom spant hij zich tot het uiterste in om zijn woorden doel te laten treffen. De herhalingen zijn als een grote hamer die direct slaat op de diamanten spijker zodat deze doordringt en straalt in de meest verborgen plekken van het hart.

De cijfers die staan aan het begin van iedere paragraaf staan niet in het origineel. Ze zijn toegevoegd

om zo onderdelen aan te duiden in de anders zeer compact gedrukte Chinese tekst en kunnen behulpzaam bij het terugverwijzen naar een bepaalde paragraaf in het boek.

De alomvattendheid in het onderricht van de Grote Parel

Ik bezit niet langer meer een kopie van de vroegere vertaling van het eerste deel van de tekst, maar ik kan me herinneren dat in de inleiding, of misschien in een noot, ik de suggestie verkondigde dat ch'an (zen) weinig gemeen heeft met de mystiek van het christendom, soefisme en hindoeïsme. Als ik dat werkelijk geschreven heb, dan heb ik daar nu spijt van, want ik ben allang tot de overtuiging gekomen dat de ware mystici in alle religies waarheid-zoekers waren en zijn en dat ch'an (zen) van bijzonder belang is voor het Westen, omdat het, zonder God te noemen, in duidelijke bewoordingen datgene uitdrukt dat Meester Eckhart, de heilige Johannes van het Kruis en hun mede-mystici zelf hebben ervaren, maar zich genoodzaakt zagen dit verborgen te houden voor het religieuze symbolisme dat door hun tijdgenoten als standaard werd geaccepteerd. En inderdaad, ze hadden weinig keuze. Omdat de uiteindelijke zienswijze een inzicht is waarbij de waarnemer en het waarnemen wordt overstegen en niets dat afzonderlijk te beschrijven is wordt waargenomen, blijft de succesvolle ingewijde achter met drie alternatieven. Of het stilzwijgen bewaren, waardoor wordt afgezien van alle pogingen anderen te helpen in het leiden naar het doel. Of de onzichtbare realiteit te kleden in de kleren van een religie die ter plekke en op dat moment wijd verspreid was. Of de weg te tonen door systematisch alle soorten gedach-

ten, zoals die over kleur, vorm, grootte, bestaan, niet-bestaan, ruimte, tijd, enzovoorts, te weerleggen. Uit deze laatste benadering kwam de boeddhistische school voort, die we in het Sanskriet kennen als dhyana en in het Chinees als ch'an, of ch'an-na en die het Westen bereikte onder zijn Japanse naam zen.

De onvermijdelijke complexiteit in het boeddhisme

Toen zo een 2500 jaar geleden de Heer Shakyamuni Boeddha, ook wel Gautama genoemd, de voortreffelijke leer predikte, een leer waardoor bewuste wezens zich konden bevrijden uit samsara's eindeloze cyclus van geboorte, lijden, dood en wedergeboorte, plantte hij zaadjes die zich vanuit zijn eigen India door de winden van de tijd, verspreiden naar China, Mongolië, Tibet en Centraal-Azië, Korea Japan en Vietnam, Cambodja, Laos, Thailand, Birma en Sri Lanka. Daarnaast ook naar vele andere landen waar het boeddhisme tegenwoordig verdwenen is, zoals Afghanistan, Maleisië en Indonesië. Het is onvermijdelijk dat zaadjes verspreid over zoveel uiteenlopende soorten vruchtbare grond planten voortbrachten die, als het om de essentie gaat, nauw met elkaar verbonden waren, maar aanmerkelijk verschillen in hun verschijningsvormen. En natuurlijk hebben de verschillende soorten klimaat, grondsoorten, water, mest en manier van verzorgen van deze planten, over een periode van meer dan tweeduizend jaar geresulteerd in een toename van deze externe verschillen. Zo gebeurde het dat vrij vroeg in de boeddhistische geschiedenis en een splitsing plaatvond in twee hoofdstromingen het mahayana boeddhisme en het theravada boeddhisme, zo ook ontstonden er

verschillende interpretaties aangaande sommige van Boeddha's leringen. En sindsdien zijn er natuurlijk meer afsplitsingen binnen beide hoofdstromingen ontstaan. Het resultaat is dat van buiten af het boeddhisme ongelooflijk complex lijkt. Nieuwelingen die er voor het eerst kennis meemaken, raken door het enorme aantal heilige boeken in vele vertalingen die elkaar heel vaak lijken tegenspreken, helemaal in de war. Dus is het niet verwonderlijk dat zij – vooral de geleerden en de logici onder hen – hun hoofd schudden en zuchten.

Om even een andere vergelijking te geven. Stel het boeddhisme is als een grote ommuurde stad met zoveel stadspoorten, dat vreemdelingen uit verre landen bij voorbaat al de hoop opgeven dat ze hun weg kunnen vinden naar de citadel in het hart van de stad. Ze zijn bang dat ze binnen de stadsmuren een complex netwerk van steegjes vinden, waarin ze, omdat ze de taal en de gewoonten niet kennen, voor altijd zullen verdwalen. Ze denken niet alleen dat ze het centrum van de stad niet kunnen vinden, maar ook niet de weg terug naar een van de vele massieve stadspoorten. Maar als zij dapper een van de stadspoorten passeren, zullen ze zien dat de straten redelijk recht zijn en naar het centrum leiden en dat alle straten convergeren naar die ene citadel.

De basis beginselen van het boeddhisme

In de bovenstaande vergelijking staat de citadel voor de basis beginselen van het boeddhisme, die kan met de volgende eenvoudige woorden kan worden samengevat: leven zoals we dat kennen is, ondanks enkele plezierige en 'rozengeur en maneschijn' momenten, als geheel deprimerend en naar. Geboorte

betekent lijden voor de moeder en waarschijnlijk ook voor het kind. Kinderen worden blootgesteld aan allerlei mentale vormen van verdriet en, al schijnen de oorzaken daarvan voor ons kinderachtig, voor hen zijn ze net moeilijk te verdragen, of zelfs moeilijker te verdragen, dan de echte rampen die hun in hun latere leven staan te wachten. Volwassen mannen en vrouwen kunnen niet om het feit heen dat ziekte, verlies van een dierbare of doodgaan hen ieder moment kan overkomen of dat de gebreken de ouderdom op de loer liggen. Verder is voor een ontelbaar aantal mensen de noodzaak van zwaar zwoegen en het lijden onder de kou, honger of onder een bijna hongerdood vrijwel dagelijkse realiteit. En zelfs tussen de meest fortuinlijken onder ons zijn er maar weinig die oprecht kunnen zeggen dat hun momenten van geluk de momenten van verdriet, zorgen, verveling en ontevredenheid in aantal overtreffen.

Vele niet-boeddhisten zoeken hun toevlucht in het idee van het eindeloze geluk dat ervaren kan worden in een hemelse staat die ooit zal komen. Maar omdat alle waarneembare dingen in dit universum voorbijgaand van aard zijn en niet onderhevig zijn aan eeuwig bestaan of aan vergaan, maar aan een eindeloze reeks transformaties, is het misschien verstandiger aan te nemen dat datgene dat niet zo eenvoudig waarneembaar is eveneens gehoorzaamd aan de algemeen geldende wet van constante verandering. In ieder geval zijn de boeddhisten ervan overtuigd dat we waarschijnlijk oneindig meer dan rond de zeventig jaar in deze onbestendige omgeving zullen doorbrengen, want, zolang we vasthouden aan de foutieve gedachte dat we gescheiden en vanuit zichzelf bestaande entiteiten zijn, volgen geboorte en dood elkaar op in een eindeloze cyclus, eon na eon. Als er geen weg bestond uit deze vrese-